Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 114 (4750)
ВТОРНИК
ИЮНИИН
12
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

„Пионерская Правда“ гэжэ газетэдэ

„Пионерская Правдын“ хорин табан жэл хүсэһэн үдэртэ тус газетын редакци, эдир корреспондентнүүд болон уншагшадые халуунаар амаршалнаб!

„Пионерская Правда“ болбол эрдэм шудалхадань советскэ хүүгэдтэ туһалдаг, манай агуу ехэ багша Ленинэй захяануудай сурталаар пионернүүд болон һурагшадые хүмүүжүүлдэг байна.

Эхэ орондоо үнэн бэеэ үгэнги байха сурталда эдир ленинецүүдые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шэнэ шэнэ амжалта туйлахыень „Пионерская Правда“ хүсэнэб.

И. СТАЛИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

„Пионерская Правда“ гэжэ газатые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ болон һургаха тушаа олон жэл соо ашатай туһатайгаар худэлмэрилһэнэйнь түлөө, Эхэ орондоо шадалайнгаа зэргээр ажал хэхэ ябадалда хабаадалсахаар пионернүүд болон һурагшадые амжалтатай һайнаар эмхидхэһэнэйнь түлөө «Пионерская Правда» газетые АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 9.

Советскэ патриодуудай баатарлиг ажал

«1941—1945 онуудта болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнда Германиие дараһан илалтын түлөө» гэжэ медалиин удаа тээ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол «1941—1945 онуудта болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай үедэ шэн габьята ажал хэһэнэй түлөө» гэжэ медаль бии болгобо. Гитлеровскэ Германида эсэргүү дайн сэрэгтэ манай үнэнтэ зүб хэрэгэй илажа гараһан тухай энэ хоёр медаль гэршэлнэ. Тэдэнэр хадаа энэ дайнда фронт болон тылэй тон нягта барисаатай байһанайнь һулдэ тэмдэг мүн. Эдэ хоёр медаль дээрэ бидэнэр нүхэр И. В. Сталинай дүрсэ һылэһыень харанабди. Тэрэ хадаа фашизмын харанхы хара хүсэндэ эсэргүүсэһэн тэмсэлдэ манай арад зоной туйлаһан бүхы дэлхэй дээрэ түүхэтэй илалтые эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша мүн. Тэрэ хадаа сэрэгшэд болон, ажалшадай хоорондохи агуу ехэ хани барисаае байгуулба. Дайн байлдаанай болоһон газарта советскэ хүнүүд Сталинай нэрэ алдарые дурсан ябажа бүүгэй тобшын урдаһаа ошодог байгаа һэн. Тэдэнэр заводой цех болон колхозой поли дээрэ Сталинай нэрэ алдарые дурсан ябажа, илалтые шэрээһэн байна. Һуртэй ехэ аюулай тохёолдоод байхадань бүхы оромнай Сталинай уряагаар зэбсэгтэ ехэ нэгэдэмэл лагерь боложо, бүхы арад зомнай өөһэдынгөө бэеэ даалгхай, эрхэтэй сүлөөтэй байхые ба нэрэ түрые аршалан хамгаалхаар бодоһон байгаа.

Июниин 22-ой үдэр дүтэлжэ ябана. Дүрбэн жэлэй саада тээ энэ үдэр үглөөгүүр эртэ буу зэмсэгүүдые ара үбэртөө зүүһэн немецкэ-фашистска арминууд манай орондо мэхэтэ муухайгаар добтолон ороһон байгаа. Круппын, Тиссенэй заводууд дээрэ, мүн өөһэдынгөө эзэмдэһэн бүхы Европын заводууд дээрэ бүтээн гаргаһан танкнууд болон үхэр буунуудта найдахаһаа гадна, немецүүд болбол бидэнэр «дээдэ яһатан» гээшэбди гэһэн хуурмаг дээрэнхы үзэлтэй байгаа һэн. Немецүүд өөһэдынгөө үбгэ-эсэгэнэрэй манай арад зондо нэгэнтэ бэшэ дарагдаһыень мартаад байгаа. Советскэ байгуулалта гээшэ илалтын хүсые айхабтар ехэ болгоһыень; социалистическэ Росси гээшэ хуушанай хаанта Россиһаа жэшээгүй баян болоһыень; экономикооршье, техникээршье, культура бэлбосоролоорше, эгээн шухалань—улад зоноорше баян болоһыень немецүүд мэдээгүй байшоо. Ленин—Сталинай партиин зоригжуулан хүтэлжэ байһан советскэ ороной улад зон гээшэ шэнэ улад мүн. Тэдэнэр хадаа шэнэ янзын эрхим шанартайшье байха юм. «Манай арад үнэхөөрөө героическа арад гүүлхэ алдар соло олоһониинь лабтай» (И. СТАЛИН).

Манай газар уһанда добтолһон немецкэ-фашистска һурэг тонуулшад хадаа Улаан Арми болон Советскэ Союзай бүхы арад зоной хүсэндэ үй бута сохигдоо. Дайн байлдаанай алишье сагта улаанармеец болбол худэлмэришэн ба таряашанай ахадуугэй туһаламжа үгэжэ байһыень холо хаража мэдэжэ ябаһан байна. Манай заводууд болон фабриканууд, колхозууд болон совхозууд хадаа фронт болон боецтэ юун хэрэгтэй болоһыень хүсэд дүүрэн үгэжэ байгаа. Манай ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажал гээшэ гайхамшаг ехэ хүсэеэ харуулба. Соведүүдэй орондо болоһондол адли, тиимэ юумэ түүхэ домогто үзэгдөөгүй юм. Дайн сэрэг гээшэ гүрэнэй ажалые айхабтар ехээр муудуулдаг, тылдэ хохидол ядарал үзүүлдэг зантай байгаа. Эгээ иимэ һандарал хохидол гээшэ мүнөө гитлеровскэ Германидашье үзэгдэһэн байна. Фашистска гүрэн хадаа советскэ гүрэнтэй туласалдажа бирахагүй байшоо.

Советскэ ороной хүнүүд тэмсэхэдээ хатуу зоригтой, сэсэн һонор ухаатай, сулхэ тэсэбэритэй, ажал хэхэдээ хатуу зоригтой ба баатаршалга гаргадаг байһан хадаа дайсанаа дараба гээшэ.

Ленинградецууд, москвичууд, тульска худэлмэришэд, алдарта уралецууд ба сибирягууд, бакинска нефтянигууд—манай индустриин элдэб олон предприятинууд дээрэ ажаллажа байһан эрэгтэй эмэгтэй худэлмэришэд барандаа сэрэгэй жэлнүүдэй хэсүү бэрхэ байдалые дабан гаража, Эхэ орондоо туһалхамнай гэжэ эсэхэ-сусахые мэдэнгүйгөөр худэлмэрилбэ. Советскэ Союзай худэлмэришэн анги болбол Эсэгэ ороноо хамгаалха дайнай үедэ агуу ехэ ажал худэлмэриин баатаршалга гаргаба. Һүүлэй үедэ нүхэр Сталинай тэмдэглэһэн манай ороной ажаүйлэдбэриин илалтанууд хадаа энэ баатаршалгын али тухай ехэ байһаниие гэршэлнэ.

Манай интеллигенци болбол дайнай үедэ мүнөө сагай эрдэм наукые улам урагшань дабшуулжа хүгжөөһэн, техникын талаар хэдэн олон шэнэ юумэнүүдые зохёоһон байна. Научно-техническэ ухаан бодол хадаа гүрэн түрэеэ аршалха, дайсанаа дараха хэрэгтэ зорюулагдаһан байгаа. Советскэ интеллигенци зохёохы ажал хэжэ, манай арадай ниитын хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ туһа нэмэри хүргэбэ.

Илалта тээшэ ошохо харгыгаар советскэ деревнишье городтойгоо хамта ябалсаба. «Хамаг бүхы юумээ фронтдо, хамаг бүхы юумээ илалтада зорюулха!»—гэһэн лозунг дайнай үедэ хэдэн олон миллион эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудай ажалые үүсхэжэ байба. Колхозууд болон совхозууд Улаан Арми ба городоо эдеэ хоолоор үргэлжэ хангажа, сэрэгэй заводуудта түүхэй эдүүдые үгэжэ байба. Советскэ таряашадай хэһэн шэн зоригто худэлмэринь социалистическэ газар таряалангай хэлбэрилтэгүй ургалтые хангаба. Дайнай үедэ хүдөө ажалда хэдэн олон рекорднууд туйлагдаһан байна. Олон зуугаад гайхамшаг һайн новаторнууд бии боложо, тэдэниие хүдөөгэй ажалшад бүгэдөөрөө дахажа ябана. Советскэ таряашадай патриотизм хадаа мүн Улаан Армиин дайшалхы техникэдэ мүнгэн зөөри суглуулхадашье элитэ харагдаһан байна.

Дайсанаа дараха илалтын түлөө тэмсэлдэ олон ондоо үе наһанай хүнүүд өөһэд хоорондоо мүрысэбэ. Городтошье, хүдөөдэшье эхэнэрнүүд, үхибүүд, үбгэд хүгшэд унаһан малгайгаа абангүй ажаллаһан байгаа. Манай Эхэ ороной уужам ехэ газар дээрэ эршэмтэй шангa ажал хэгдэжэ, ороноймнай арад зон бүгэдөөрөө, мүн эндэхи бүхы национальностьнууд барандаа дайсанаа дараха илалтын хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулба гээшэ.

Дайнай үедэ шэн габьята ажал хэһэнэй түлөө медаль эрхим худэлмэришэн, таряашан, интеллигент бүхэнэй үбсүүнэйнь шэмэг болохо байна. Эрэшүүл ба эхэнэрнүүд, хүбүүд ба басагад, үбгэд хүгшэд ба үхибүүд энэ шагналда хүртэхэ юм. Эсэгэ орондоо һуртэй хатуу сагай тохёолдоод байхадань тэрээнэй эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө тэмсэлдэ хүсэ шадалаа болоод ухаан бэлигээ гаргаһан хүнүүд болбол Эсэгэ ороноо хамгаалха дайнда хабаадалсаһан сэрэгшэд мэтэ алдар сууда гараха болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалха дайн болбол гитлеровскэ Германиие дараһан манай түгэс дүүрэн ба эсэсэй илалтаар дүүрэбэ гээшэ. Советскэ арад зон энхэ амгалан хүгжэлтын үедэ оробо. Арад зоной хэхэ амгалан байдалай ажалынь хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ тэдэнэй гаргаһан түүхэтэ баатаршалгын гайхамшаг ехэ байһан дээрэһээ улам зоригжуулагдаха болоно. Манай арадай өрөөдүйн сагай жаргалынь угаа ехэ. Сэрэгшэ-арадай, мүн ажалша-араднай илалтын туяанай элшэдэ гэрэлтүүлэгдэн агуу ехэ Эхэ оронойнгоо улам саашаа үзэгдөөгүй ехээр сэсэглэн һалбарха, улам шэнэ алдар соло олохо зорилго тээшэ дабшажа ябанал!

(Июниин 8-ай «Правдын» түрүү бэшэгһээ).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Бардин Иван Павловичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Томо томо металлургическа заводуудые түсэблэн заһабарилга хэхэ болон ашаглаха хэрэгтэ гайхамшаг ехэ габьяатай байһанайнь түлөө болон хара металлургиин талаар научна түйлалтануудые хэһэнэйнь түлөө академик Бардин Иван Павловичта Ленинэй орден болон «Хадуур ба Балта» гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Бах Алексей Николаевичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Биохимиин талаар, илангаяа аалиханаар гашалха реакциин теори болоод ферментнүүдэй химиие зохёоһонойнь түлөө, мүн тэрэшэлэн научна биохимическэ һургуули бии болгоһонойнь түлөө академик Бах Алексей Николаевичта Ленинэй орден болон «Хадуур ба Балта» гэжэ «Алтан Одон» медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Обручев Владимир Афанасьевичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Геологи, илангаяа Сибирь болон Центральна Азиин геологиие шэнжэлэн үзэһэнэйнь түлөө, газарһаа малтажа абаха зүйлнүүдэй тектоникые теоретическэ талаар зохёоһон, мүнхэдөө хүрэнги сэбдэг байха тухай шэнэ наукын үндэһэ һууринуудые бии болгоһонойнь түлөө, мүн тэрэшэлэн геологуудай кадрнуудые бэлэдхэхэ тушаа олон жэл соо ашагтай туһатайгаар худэлмэрилһэнэйнь түлөө академик Обручев Владимир Афанасьевичые ЛЕНИНЭЙ орден болон «ХАДУУР БА БАЛТА» гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Орбели Леон Абгаровичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Нервнэ системын эволюционно физиологи болон дээдэ нервнэ хүдэлсын талаар гайхамшаг ехэ научна түйлалтануудые хэһэнэй түлөө, мүн тэрэшэлэн дээдэ мэргэжэлтэй кадрнуудые, илангаяа сэрэгэй-медицинскэ кадрнуудые бэлдэхэ тушаа олон жэл соо ашагтай туһатайгаар худэлмэрилһэнэйнь түлөө академик Орбели Леон Абгаровичта ЛЕНИНЭЙ орден болон «ХАДУУР БА БАЛТА» гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Прянишников Дмитрий Николаевичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Ургамалнуудай агрохими болон физиологи хүгжөөхэ хэрэгтэ гайхамшаг ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, хүдөө ажалай культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ тушаа олон жэл соо ашатай туһатай ажал ябуулһанайнь түлөө, мүн тэрэшэлэн агрохимигүүдэй эсэгэ ороной һургуули бии болгоһонойнь түлөө академик Прянишников Дмитрий Николаевичта ЛЕНИНЭЙ орден болон «ХАДУУР БА БАЛТА» гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1945 оной июниин 10.

Гүрэнэй тэмдэгэй монетнэ ордон оронойнгоо хүндэтэй захиданнуудые дүүргэдэг юм гэхэдэ: тэндэ орденуудые бүтээн гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эмальер— стахановка В. П. Бороздина болон «Ажалай шэн габьяагай түлөө» гэжэ медаляар шагнагдаһан мастер, фронтовигай һамган А. Н. Богданова хоёр бэлдэгдэһэн орденуудые үзэжэ байнад.

А. Фатеевэй фото (ТАСС-эй фотохронико).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Байков Александр Александровичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тихай

Металлурги, металлнуудай хими болон металлографиин научна үндэһэ һууринуудые бии болгохо тушаа гайхамшаг ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, мүн тэрэшэлэн металлургуудай эсэгэ ороной һургуули бии болгохо тушаа имагта ехэ габьяатай байһанайнь түлөө академик Байков Александр Александровичта ЛЕНИНЭЙ орден болон «ХАДУУР БА БАЛТА» гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1945 оной июниин 10.

Урдань пленде абтаһан аад, английска сэрэгүүдэй сүлөөлһэн советскэ сэрэгэйхидэй байдал тухай асуудал тушаа

Великобританиин Элшэн сайд сэр Арчибальд К. Керр болбол СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарай орлогшо нүхэр С. А. Лозовскидо бэшэгээр хандаба, тэрээн соогоо урдань пленде абтаад байһанаа английска сэрэгээрхинэй сүлөөлһэн советскэ сэрэгэйхидэй байдал тухай асуудал тушаа 1945 оной апрелиин 30-ай үдэр Репатриациин хэрэгүүдые эрхилхэ СССР-эй СНК-гэй түлөөлэгшэ генерал-полковник Голиковой мэдүүлгэтэй дашарамдуулан, майн 2-ой үдэр общинануудай палатада портфельгүй министр господин Ричард Лоу гэгшын хэһэн мэдүүлгые советскэ хэблэл газетэнүүдтэ тунхаглахые өөрынгөө правительствын үмэнэһөө гуйһан байгаа.

Господин Ричард Лоу гэгшын мэдүүлгэ дооро тунхаглагдана:

1945 оной майн 2-то общинануудай палатада господин Ричард Лоу гэгшын хэһэн мэдүүлгэ

Ялтада болоһон конференци дээрэ пленде абтаһан аад, советскэ сэрэгүүдэй гарта ороһон английска сэрэгэйхидтэй гү, али английска сэрэгүүдэй гарта ороһон советскэ сэрэгэйхидтэй хайшан гэжэ хандаха тухай заршамууд тэндэ гаргагдаһан хэлсээн соо бэшэгдэһэн байгаа. Тиин бидэнэр энэ хэлсээниие дүүргэжэ байнабди, тэрээнһээ гадна английска сэрэгүүдээр сүлөөлэгдэһэн аад, эхэ нютагаа бусахаар хүлеэжэ байһан советскэ гражданинуудта үлэмжэ һайнаар хандаха ябадалые хангахын тулада түсгаар оролдолго гаргаһан ба гаргажашье байнабди. Һүүлэй үедэ энэ асуудалые буруугаар тайлбарилһан мэдүүлгэнүүд хэблэл газетэнүүдтэ үзэгдэдэг болоһон дээрэһээ, би энэ хуулита тоосоото элидхэл соогоо тодорхой мэдүүлгэ хэхэ һанаатайб.

Европодо сүмэрэн орожо эхилһэн сагһаа хойшо угаа олон советскэ гражданинууд добтолжо ябаһан англо-американска сэрэгүүдээр сүлөөлэгдөө һэн. Тэрээнһээ гадна Италида болон Балкануудта хэдэн олон хүнүүд сүлөөлэгдэһэн байха. Эдэ хүнүүдэй олонхинь ТОДТ гэжэ организацида гү, али бусад немецкэ организацинуудта урдань худэлмэрилжэ байһан гү, али сүлөөлэгдэхэ үедөө худэлмэрилжэ байгаа һэн, тиигээд тэдэнэй нилээд олониинь германска сэрэгэй соединенүүдэй членүүд боложо немецкэ формо үмдэһэн зандаа манай гарта ороһон байха юм. Эдэ хүнүүдэй нилээд олонхинь өөһэдөө дурагүйшье һаа хүсөөр баалагдажа немецүүдтэ алба хэхээр ошоһон байна. Тиигээд байхадаа тэдэниие илгажа абаха ба эхэ нютагаа бусаха саг хүртэрынь анхарал оролдолго гаргаха ябадал союзна сэрэгэй засагаархинда улам ехээр тохогдожо байба. Иигэжэ байхадамнай тиимэ зорилготойгоор баруун ба зүүн Европо хүдар эльгээгдэһэн хэдэн олон советскэ офицернүүдэй бидэндэ туһалһан тухай баяртайгаар хэлэхэ байнаб. Мүнөө хэлэгдэһэн советскэ гражданинуудые хаража үзэхэ болон тэдэнэй ямар условидо байһыень зүбшэн хэлсэхэ арга-боломжонууд тэдэ офицернүүдтэ олгогдоһон байгаа. Тиин сасуулаад үзэхэдэ, Советскэ Союзда ба советскэ сэрэгүүдэй сүлөөлһэн районуудта мүн тиимэрүү английска түлөөлэгшэдэй байһанда орходоо тэдэнэр яһала дээрэ байдалда байба гээшэ. Эхэ нютагаа бусахаар хүлеэжэ байһан эдэ советскэ гражданинуудые советскэ офицернүүдэй команда доро байһан түсгаар лагерьнүүдтэ байлгаха тушаа хэмжээ абтаһан байгаа. Үнгэрэгшэ оной октябрь һараһаа хойшо 42.421 советскэ гражданинууд энэ оронһоо болоод, Дундада далайн районһоо эхэ нютагтаа бусаһан байна, баһа американска сэрэгүүдээр сүлөөлэгдэһэн аад, английска пароходууд дээрэ һуулгагдажа эхэ нютагтаа бусаһан 14.565 хүниие нэмэхэдэ болоно. Холбоото Штадуудай правительствын үгэһэн нэгэ судмаһаа бэшээрэ дурсагдаһан 56.986 советскэ гражданинуудые имагта английска засагаархин пароходууд болон бусад транспортаар хүргэжэ бусад ажа амидаралай шухала зорилготой шэрэлгэнүүдые хаһаһан байгаа. Баруун Европодо үлэһэн бусад советскэ гражданинууд хэрбээ суднануудай бии байгаа хадань, хэрбээ советскэ правительствын зүгһөө энэ зорилго дүүргэхэдэмнай бидэндэ туһалһан байгаа хадань нилээд үни эхэ нютагтаа бусажа шадаха бэлэй. Английска сэрэгүүдээр сүлөөлэгдөөд эхэ нютагтаа бусахаа байһан советскэ гражданинуудта шадаалһаа һайнаар хандаха ябадалые хангахын тулада хаана яанагүй түсгаар оролдолго гаргагдаһан ба советскэ хуули захиргаантай тон нягта барисаатай байжа хүсэлдүүлжэ боломоор газартань тэдэнэй гуйлтануудые хангаһан байгаабди. Советскэ засагаархин болбол апрелиин 21 хүртэр манай сэрэгүүд 3.854 британска албатанарые сүлөөлһэн байна. Тэдэнһээ 3.639 хүниинь Одессэдэ байгаа лагерь дээгүүр ябажа, тэндэ советскэ хуули захиргаан болбол пленде абтаһан аад, сүлөөлэгдэһэн английска сэрэгэйхидтэй манайхинай офицернүүдтэй саг үргэлжэ уулзаха зүбшөөрэл үгэбэ гэжэ манда мэдээсэһэн байна. Тиигээд байхада тэдэ хүнүүдые эхэ нютагтань бусаажа абаашахын тулада мүн лэ гансал английска суднанууд хэрэглэгдэһэн байгаа. Баһа пленде абтаһан хэдэн мянгаад американска болон бусад союзна сэрэгэйхид Одессэһээ асарагдаа һэн. Хаана ямар газарта манай хүнүүдтэй ордуудай хандаха ябадалые хангалтатай гэжэ тоолоогүй байхадаа бидэнэр тэрэ асуудалые советскэ засагаархинтай зүбшэжэ үзэдэг байгаабди, тиин бидэнэр эдэ бүхы асуудалнуудые мүн лэ тиигэжэ шиидхэхэ бэзэбди гэжэ найданабди.

* * *

Дээрэ дурсагдаһан господин Лоу гэгшын мэдүүлгэтэй танилсаад байхадаа, Репатриациин хэрэгүүдые эрхилхэ СССР-эй СНК-гэй түлөөлэгшэ генерал-полковник Ф. И. Голиков бодото үнэн справкые ТАСС-та үгэхэдэнь, тэрээнэй текст доро тунхаглагдана.

Репатриациин хэрэгүүдые эрхилхэ ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведэй түлөөлэгшын үгэһэн СПРАВКА

1.

Байгша оной февралиин 11-эй үдэр баталагдаһан хэлсээниие эбдэһэн ушарнууд тухай, мүн энэ оной апрелиин 30-да минии хэлэһэн бодото ушар баримтануудые господин Лоу гэгшын үгэһэн мэдүүлгэ соо буруушаагданагүй.

Англи дотор бии байһан гурбан лагерьнүүдые манай түлөөлэгшэдэй хаража үзэхэдэнь, тэндэ 1712 советскэ гражданинууд яахын аргагүй муу условидо баригдажа байһыень американска командованиин түлөөлэгшэ генерал Кениг гэгшэ апрелиин 3-да лаблаһан байгаа. тиихэ зуураа тэрэ генерал хадаа хэлсээнтэй тааралдуулангүй советскэ гражданинуудые эдэ лагерьнүүдтэ муугаар барижа байһанайнгаа түлөө зэмэтэйгээр мэдэрһэн юм.

Тэндэхи хуули захиргаанай түлөөлэгшэ американска полициин полковник Лефферти гэгшэ эдэ лагерьнүүдтэ хүнүүдые байлгаха условинуудые эбдэһэн хамаг бүхы ду-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

Урдаһь плендэ абтаһан аад, английска сэрэгүүдэй сүлөөлһэн советскэ сэрэгэйхидэй байдал тухай асуудал тушаа

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

ту дунда зүйлнүүдые энэ дары ...луулхаби гэжэ манай түлөөлэгшэд найдуулаад, эдэ лагерьнуудай ...ин байһан тухай мэдээе советскэ түлөөлэгшэдтэ нээрээшье үгөөгүй байгаабди гэжэ мэдэрһэн байна.

Английска засагаархин хадаа, ...дынгөө газар дээрэ эдэ гурбан лагерьнууд бии байһан тухай манда мүн лэ мэдээсээгүй байһан юм.

Английн газар дээрэ 300 тухай советскэ гражданинууд дутаба гэжэ тоолоноди гэжэ би хэлэһэн байгааб.

1945 оной январь һараһаа хойшо энэ асуудал тушаа манай түлөөлэгшэд английска засагаархинда хэдэн дахин мэдүүлгэ оруулба.

Апрелиин 4-дэ английска сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ бригадир **Фейербресс** гэгшэ английска засагархин эдэ лагерьнуудһаа 346 хүниие олон ондоо сагта үнэхөөр абалшаһан юм гэжэ генерал **Ратов** болон советскэ консул **Кротов** гэгшэдтэ мэдүүлһэн байгаа. Тэдэнһээ 170 хүниие Лондондохи польско правительстводо дам үгэһэн ба 176 хүниие тэдэнэй гражданствые шалгаха үзэхэмнай гээд, английска лагерьнуудта үлөөһэн байна.

Тэрэ 346 бүхэн хүнүүдһээ хары дээрэ 59 хүн эхэ нютагтаа бусажа ерээд байна; үлэгшэдынь мүнөө хүртэр манда дамжуулан үгтөөгүй.

Иигэжэ байхадаа, английска сэрэгэй командовани болбол плендээ сүлөөлэгдэһэн советскэ сэрэгэй албатануудые өөрынгөө дураар мэдэжэ байха болон тэдэнэй гражданствые шалган үзэхэ эрхэ үбэршөөлэд байна гэшэ.

Плендэ абтаһан аад, Египедтэ байһан английска лагерьнуудта байжа байгаа советскэ сэрэгэйхидэй байдал тухай тэрэ мэдүүлгэдэ соо хэлэгдэһэн ябадалнуудые мүн буруушаагдагүй үлдэбэ.

СССР худар английска корабльнууд дээрэ буулгажа эльгээгдэһэн советскэ гражданинуудай тухай господин Р. Лоу гэгшын хэлэһэн тоо баримтанууд хадаа минии мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн тоонуудта гайна, баруун Европын газарһаа манай гражданинуудые эхэ нютагтань бусааха ябадалые ужээгдүүлжэ байна гэһэн манайхинай гомдолые мүн лэ буруушаагдагүй байна гэхэбэ байгаагай, плендэ абтаһан хүнүүдые эхэ нютагтань бусааха ябадалые ударуулжа байһаниинь энэ тооһоо гэршэлнэ. Июнийэ гэхэдэ 1944 оной октябрь һараһаа хойшонхи үе соо 7 һарын туршада хэдэн һара соо 6—8 мянган хүнүүдые абалшаар байба.

Хэлсээние эблэһэн шэнэ ушар баримтануудые бии байха.

2.

1. Германиин капитуляци хэһэнэй азеетэ Норвегидэ 74.000 гаран советскэ хүнүүд сүлөөлэгдэһэн байгаа.

Тиин немецкэ зэбсэгтэ һахюул болон немецкэ эзэрхэлгын террорһоо эдэ хүнүүдые сүлөөлхэ гэһэн эгээл түрүүшын эрилтые тэдэ дары дүүргэхын оронд, харин тэдэ хүнүүд немецүүдтэ плендэ абтаһан дахал али, урдынгаа байдалда байба.

Байгша оной, майн 11-дэ Союзна командованиин үмэнэһээ хэгдэһэн заабаринууд соо плендэ абтаад Норвегидэ байһан сэрэгэйхидтэ иимэ эрилтэ радиогоор дамжуулагдаһан байна гэбэл:

«Немецкэ һахюул болон норвежскэ гү, али союзна һахюулай табигдажа һэлгэгдэхэ саг хүртэр тэдэнэр байһан газарһаа хүдэлхэгүй ёһотой» гэжэ байна.

Англида һуугаа манайхинай түлөөлэгшэд зүгһөө хэдэн олон мэдүүлгэнүүдые хэһэнэй һүүлээр, гансал майн 28-да бригадир **Фейербресс** гэгшэ немецкэ һахюул һалгагдаһан тухай союзнигуудай верховно главнокомандованиин штабай мэдээсэлые генерал **Ратовта** оруулһан байгаа.

Тиихэ зуура майн 24-дэ «Афтонбладет» гэжэ шведскэ газетэ болбол Бернадотт болоод (шведскэ улаан хэрээһэнэй вице-түрүүлэгшэ), мүн тэрэшэлэн союзна засагаархинай түлөөлэгшэд Мушеэндэ байгаа пленнэ ород сэрэгэйхидэй лагерьта ябажа үзөөд байхадаа байгша оной июниин 12 хүртэр ородуудые эдеэлүүлжэ байха заабари үгэһэн байгаа. Тэрэнь хадаа, лагерьнуудта немецкэ хуули захиргаан хүсэд хуулитай зандаа байһыень гэршэлнэ гээшэ гэһэн мэдээсэл тунхаглаба.

Норвегиһээ орожо байһан корреспонденцинүүд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, хэдэн олон лагерьнуудта советскэ хүнүүдые буу зэмсэгтэй немецүүдтэй хамта байлгана, тиихэ зуура байгша оной февралиин 11-эй нэгэдэхи статьягай ёһоор, немецүүд советскэ хүнүүдһээ амяарал байха ёһотой байгаа. Зобожо тулиһан советскэ гражданинууд хахархай удархай, тон муухай хубсаһатайгаар байжа боломжор бэшэ баракануудта байхадань немецүүд зохид һайн казармануудта байнад.

Норвегидэ манай хүнүүд тушаа немецүүдэй зүгһөө дошхон шэрүүнээр ба доромжолжо хандаха ябадал үргэлжэлһөөр.

2. Баруун Германиһаа манай иишэ ерэһэн хүнүүдэй хэлэһэн хэлэн олон мэдүүлгэнүүд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, советскэ гражданинуудай болон плендэ абтаһан аад, союзнигуудай сэрэгүүдээр сүлөөлэгдэһэн советскэ сэрэгэйхидэй байдал заашье һайн болоогүй, харин хэдэн олон газарнуудта хүндэ хүшэр зандаа байһаар.

Майн 25-да Дахау, Альха болон Найхенау гэжэ лагерьнуудһаа ерэһэн офицернүүд Тонконогов, Ткаченко, Бочаров, Далецкий болон сержант Белоусов гэгшэд эдэ лагерьнуудта байһан хэдэн мянган советскэ сэрэгэйхид сүүдхэдээ оройдоо 250 грамм хилээмэ болон нэжээд литр суп абаһан дэлгэрэнхэй болбошье медицинскэ туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. Франкфуртска (Майн мүрэн дээрэ) түрмэдэ советскэ сэрэгэйхид концһан зандаа; тэдэ лагерьнуудта тиф лагерьнуудһаа зугадахаа һанаба гэжэ немецүүдэй барижа хааһан тэрэ сагһаа хойшо зобожо байһан зандаа.

Майн 27-до Нойштадт (Гольштейн гэжэ провинци) городой лагерьһаа ерэһэн капитан Козуля гэгшэ тэндэхи нютагай английска засагаархин лагерьта байһан 12.000 советскэ гражданинуудые эдеэ хоолоор ханганагүй шахуу байна гэжэ мэдээсэбэ. Английска командованиин зүгһөө гэр гэртээ табигдаһан немецкэ солдадууд советскэ гражданинуудые алажа байна. Нойштадт гэжэ городой оршон тойрондо миил хоёр үдэрэй турша соо советскэ гражданинуудай дундаһаа алагдаһан 15 хүүр олдобо. Тэрэ городто үлэһэн немецкэ буу зэбсэгтэ полици хадаа советскэ гражданинуудые ямаршье шалтаггүйгөөр мүрдэжэ, алхижа сохижо ба түрмэдэ хаажа байна.

Нойштадт городой лагерьта боложо байһан зохихогүй байдал тухай майн 27-до английска командованиин түлөөлэгшэ капитан Глгловский гэгшэтэ манай түлөөлэгшэ полковник Логунов гэгшэ мэдүүлгэ хэһэн байгаа.

3. Апрелиин 12-то **Тессель** гэжэ голландска арал дээрэ байжа байһан мянга гаран пленнэ советскэ сэрэгэйхид восстани хэжэ тэндэхи немецкэ гарнизониие хюдаад тус аралда нэмэжэ ерэһэн немецкэ сэрэгүүдтэй үедэ шанга байлдаануудые хэһэнэйнгээ һүүлээр энэ аралай газарые бүхыдэнь эзэлһэн байгаа.

Өөһэдынгөө амжалтануудые бэхижүүлхын тулада апрелиин 17-до буһалга хэһэн отряд өөһэдынгөө 4 хүниие бидэндэ туһаламжа үзүүлыт гэһэн гуйлтатайгаар Па-де Кале гэжэ хоолой хүндэлэн Англи худар эльгээһэн байна. Тиигээд, онгосоор ябажа Англиин эрьедэ хүрэһэн эдэ Каркашадзе, Рахвиашвили, Галошвили, Мэчалдзе гэгшэд баригдаад манай түлөөлэгшэдтэ дамжуулагдан үгтэһэн болбошье тус отрядта ямаршье туһаламжа үзүүлэгдээгүй.

«Анета» гэжэ голландска агентствын майн 17-ой үдэр гаргаһан №33 бюллетень болбол тус арал дээрэ аяар нэгэ һара соо хэһэн баатарлиг тэмсэлыень гэршэлнэ. Гансал Голландиин «эсэргүүсэлтэ хэхэ дотоодын фронт» бишиихан нэмэлтэ сэрэгүүдые эльгээжэ туһаламжа үзүүлхэ һэдэлгэ гаргаһан болбошье тэрэнь бираагүй.

3.

Господин Р. Лоу гэгшэ репатриациин хүдэлмэридэ тэгшэ бэшэ условинууд бии байһан тухай мэдүүлнэ.

Англо-советскэ хэлсээнтэй зохилдуулан английска офицернүүд болбол плендэ абтаһан английска сэрэгэйхид ба гражданинуудые суглуулхын тулада байгуулагдаһан лагерьнууд болон пунктнуудта табигдаһан байгаа гэжэ хэлэхэ шухала.

Иимэ пунктнуудынь: Одесса, Львов болон Волковыск байһан юм.

Эдэ бүхы пунктнуудта Москваһаа ерэһэн английска түлөөлэгшэд ябажа үзэһэн юм. Тэрээнһээ гадна тэдэнэр Люблинда ябажа үзэһэн байгаа.

Фронт дээрэһээ англичанууд дайнай болоожо байһан газарһаа түргэн зайлуулагдажа, эхэ нютагтаа бусахын тулада Одессын транзитна лагерьнууд худар зөөгдэдэг бэлэй.

4.

Мүнөө үедэ Улаан Армиин ба союзнигуудай сэрэгүүдээр уулзаһан линиие хүндэлэн эхэ нютагтаа бусаха хүнүүдые тушаан абаха ба дамжуулан үгэхэ тухай Галле гэжэ городто түсэб зохёогдожо, гарнуудаа табиһанай һүүлээр репатриаци гээшэ ондоо темптэйгээр ябуулагдадаг болоо.

Майн 23-һаа июниин 4 хүртэр бидэнэр союзна командованиһаа 620.998 советскэ гражданинуудые тушаажа абаабди.

Мүн энэ сагай турша соо бидэнэр союзна командованида 17.266 англичануудые, 17.443 американецуудые, 118.664 французуудые, 10.812 бельгиецүүдые, 6.034 голландецуудые, 829 норвежецүүдые ба 21 люксембуржецүүдые дамжуулан үгэһэн байнабди. (ТАСС).

Шүхэр

Хоёрхон үгэһөөм Сержуни
Ямар ехээр сухалдааб?
Хоёрхон үгэм яахадаа
«Адьха дээрэнь» тудалдааб?
  Хиртэжэ байһан нарандал
  Шарай шэгынь харалшоо.
  Шангаар үүдым шабалжа,
  Шамдуу түргэн арилшоо.
Холодон ошохо абяаень
Һонорхоноор дууланалби.
Мартаад гараһан шүхэрыень
Гартаа барин һууналби.
  Томо хүйтэн дуһалһаа
  Толгой мүрынь далдалжа,
  Хирэйн даляар элеэшэ
  Хилэн хара шүхэрхэн.
Басаганай инагтаа шэбэнээшэ
Башатай амтан үгэнүүдые
Үдэшэ бүри шагнааша
Үрэмшын дали—шүхэрхэн.
  Хэлыш шүхэр, Сержуни,
  Хэниие угтан гарагшаб?
  Хэнэй баглаа сэсэгые
  Баяртайхан абагшаб?
Хэлыш шүхэр, Сержуни
Хэнэй нэрые дурдагшаб?
Шуурма бороодошье, хэниие
Шүхэрөө абан угтагшаб?
  Хэниие угтан Сержуни
  Шүхэрөө дээрэнь дэлгэгшэб?
  Хэнэй дүтэлэн ерэмсээр
  Сухалаа хүрэн эбхэгшэб?
Набшаһаа хүсэһэн мододой
Надхама ногоон һарабша доро,
Хабарай үдэшые Сержуни
Хамта хэнтэй үнгэргөөб?
  Хүүгэн жаахан гараараа
  Хүзүүдэн инагаа һууxадань
  Үндэр модһодууд сэсэгүүдээ
  Үбсүүн дээрэнь адхадаг гү?

Уулзаһан золтой инагуудай
Урал хасарнуудай хоорондуур,
Мүшэдэй зүгһөө харгытай
Мүнгэн һалхин наададаг гү?
  Хэлыш шүхэр, Сержуни
  Хаана шамдуу ошогшоб?
  Хэнэй залуу хүбүүнээр
  Хэсүү золоо ологшоб?
Хэнэй хүбүүнээр, Сержуни
Хэлсээтэ газартаа золгогшоб?
Бороо һалхиншье хамаагүй
Болзорто сагтаа ошогшоб?
  Энхэ дуранайм шүлэгүүдтэ
  Этигэдэгшьегүй һаа Сержуни
  Ушарһан хани гансадаа
  Уншажашье магадгүйл.
Гэгээн һүниин жаргалан
Гэршэ болоошо шүхэр ши
Галабай эрьетэр хэндэшье
Гансаш үгэ хэлэхэгүйш!
  Халуун зүрхэнэй нюусые
  Хадагалдагхан шамайгаа,
  Хаанаа юрдөө үлгэжэрхёод
  Харан шэртэн һуултайб даа?
Мартаһан шүхэртөө Сержуниин
Магад үглөө ороол һаань,
Шүхэрые дурдажа үни удаан
Шүлэг дуугаа зохёолтойл.
  Сухалаа тараһан Сержуни
  „Шүхэрөө ойрош мартааб“,
            гээд,
  Хара мүшэхэн нюдөөрөө
  Харан урдам зогсоһой даа.
«Үдэр бүхэндэ ойромни
Үнэтэ шүхэрөө мартыш“—гээд,
Баяраар сохилһон зүрхэндөө
Баруун гарынь дахаһайб даа.

Чимит **ЦЫДЕНДАМБАЕВ**.

ХИЛЫН САГАНА

ПОЛА БОЛОН ТРИЕСТЫН ОРШОНДО СЭРЭГЭЙ ХУУЛИ ЗАХИРГААНИИЕ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ ХЭЛСЭЭН БАТАЛАГДАБА

ЛОНДОН, июниин 9. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэхэнь хадаа, мүнөөдэр, июниин 9-дэ, гадаада хэрэгүүдэй министерство болбол Триест-Полын оршондо саг зуурын сэрэгэй хуули захиргааниие байгуулха тухай баталагдаһан хэлсээние тунхаглаба, тэрэнь Холбоото Штадуудай, Англиин болон Югославиин правительствонуудай хоорондо баталагдаһан байгаа.

Тус хэлсээнэй сэрэгэй удхатай нарин нягта зүйлнүүдые маршал Тито болон фельдмаршал Гарольд Александерэй түлөөлэгшэд зохёохо юм.

ЯПОНСКО ПАРЛАМЕНТЫН 87-ДОХИ ОНСО ЯАРАЛТАЙ СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

ТОКИО, июниин 9. (ТАСС). Домей Цусин агентствын дамжуулхань хадаа, мүнөөдэр японско парламентын 87-дохи онсо яаралтай сесси нээгдэбэ гэнэ.

Премьер-министр адмирал Судзуки гэгшын дээдэ палатада хуулита үгэ хэлэһэнэйнь һүүлээр, сэрэгэй байдал тухай сэрэгэй болоод далайн хэрэгүүдые эрхилхэ министрнүүдэй элидхэлнүүд болоһон байгаа.

ЯПОНСКО ПАРЛАМЕНТДА СУДЗУКИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ТОКИО, июниин 9. (ТАСС). Домей Цусин агентствын дамжуулһанай ёһоор, парламентын сесси дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо японско премьер-министр Судзуки болбол үгэ дуугүй капитуляци хэхэ тухай эрилтэһээ Япони арсана гэжэ мэдүүлбэ.

Дайн сэрэгэй байдалай мүнөө үеын хэсүү бэрхэ саг болоһон тухай дурсаха зуура, Судзуки болбол хэрбээ дайсанай сүмэрэн орожо Японийн газар дээрэ дайн байлдаан болохо ушар гараа юм һаань, тэрэ хадаа өөрынгөө географическа байдалай бүхы ашаг туһануудые хэрэглэхэ юм гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Судзукиин хэлэһээр хадаа, энээнһээ хойшо бүри ехэдэхэ хэбэртэй байһан дайсанай авиациин Японидо добтолхо ябадалнууд тухай хэлэхэ зуураа, тэрэ хадаа оронай хэдэн олон районуудта нилээд ехэ гарза гай болобо гэжэ ба мүн яһала олон хүн агаарай добтолгоһоо боложо алагдаһан ба шархатаһан байна гэжэ гэмшэн хэлэбэ. Саашаа болходоо Судзуки болбол шухала удхатай ажауйлэдбэриин предприятинуудые тараажа табиха ба гэмтэһэн заводуудые һэргээн бодхоохо ябадал үргэлжэлһөөр гэжэ мэдээсэбэ. Бомбодолгоһоо хохидоһон улад зон «дайнай эрилтэнүүдтэй зохилдуулан ажаһуудалаа шэнэдхэн байгуулхын тулада зоригтой оролдолго гаргажа эхилхэ бээзэ гэжэ найданаб» гэбэ.

Дүүргэлтэ дээрээ, Судзуки болбол Япони гээшэ «эсэстээ хүртэр» тэмсэхээр эрид шиидэнги байна гэжэ мэдүүлбэ.

Харюусалгата редакторай орологшо Д. ЛУБСАНОВ.

ВЛКСМ-эй Обкомдо ба БМАССР-эй Наркомземдэ

Залуушуулай тракторна бригадануудай республиканска социалистическэ мүрысөөн

Хоёрдохи дүнгүүд

Залуушуулай тракторна бригадануудай республиканска социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые хаража үзөөд, ВЛКСМ-эй Обком ба БМАССР-эй Наркомзем иигэжэ тогтообо гэбэл:

Залуушуулай тракторна бригадануудай республиканска социалистическэ мүрысөөндэ Саянтын МТС-эй БИМБА ДЫМБРЫЛОВЭЙ хүтэлбэрилдэг залуушуулай бригадые илаһанда тооложо, энэ бригадые нэгэдэхи мүнгэн шагнал абаха кандидатта үлөөгөөд, ВЛКСМ-эй Обком болон БМАССР-эй Наркомземэй дамжуулгын Улаан тугые тэрэ бригадада дахяад үлөөбэ.

Нүхэр Дымбрыловэй бригада условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалалгада оруулан 346 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 342 процент һайн шанартайгаар дүүргэһэн, 2918 килограмм горючи арбилһан байна.

ВЛКСМ-эй Обком ба БМАССР-эй Наркомземэй нэгэдэхи шагналнуудые абаха кандидадуудта—условно трактор бүхэнөөр 274 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 297,5 процент дүүргэһэн, 264 килограмм горючи арбилһан Кыренскэ МТС-эй ЛУБСАН ГОНГОРОВОЙ; условно трактор бүхэнөөр 268 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 199 процент дүүргэһэн, 560 килограмм горючи арбилһан Торийн МТС-эй ГОМБО ПАПАНОВАЙ хүтэлбэрилдэг бригадануудые баталба.

ВЛКСМ-эй Обком ба БМАССР-эй Наркомземэй хоёрдохи шагналнуудые абаха кандидадуудта—условно трактор бүхэнөөр 244 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 276 процент дүүргэһэн, 151 килограмм горючи арбилһан Түнхэнэй МТС-эй БАЛДАН АКТУЕВАЙ, условно трактор бүхэнөөр 242 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 248 процент дүүргэһэн, 540 килограмм горючи арбилһан Ехэ-Кударын МТС-эй ЦЫРЕН ДАМБАЕВАЙ, условно трактор бүхэнөөр 228 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 266 процент дүүргэһэн,196 килограмм горючи арбилһан Саянтын МТС-эй ГОМБО-ЦЫРЕН БАЗАРОВАЙ бригаданууд баталагдаһан байна.

ВЛКСМ-эй Обком ба БМАССР-эй Наркомземэй гурбадахи шагнал абаха кандидадта—условно трактор бүхэнөөр 203 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 172 процент дүүргэһэн Кыренскэ МТС-эй ГАЛСАН МАЛАНОВАЙ бригада үлөөгдэбэ.

ВЛКСМ-эй Обкомой ба БМАССР-эй Наркомземэй гурбадахи шагналнуудые абаха кандидадуудта—условно трактор бүхэнөөр 209 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 208 процент дүүргэһэн, 967 килограмм горючи арбилһан Саянтын МТС-эй БАДМАЕВАЙ, условно трактор бүхэнөөр 208 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 130 процент дүүргэһэн, 380 килограмм горючи арбилһан Торийн МТС-эй ИВАН ТИМОФЕЕВЭЙ, условно трактор бүхэнөөр 188,50 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 129 процент дүүргэһэн Курбын МТС-эй ТУДУЛ ЦЫРЕНДОРЖИЕВЭЙ, условно трактор бүхэнөөр 186 гектар элдүүрилжэ, хабарай хүдэлмэриин түсэб 190 процент дүүргэһэн, 330 килограмм горючи арбилһан Саянтын МТС-эй ВАМПИЛОВАЙ хүтэлбэрилдэг бригаданууд баталагдаа.

ВЛКСМ-эй Обком ба БМАССР-эй Наркомзем болбол ВЛКСМ-эй Закаменай, Яруунын айкомууд ба газарай таһагууд залуушуулай тракторна бригадануудай республиканска социалистическэ мүрысөөе хүтэлбэрилхэ ябадалда хайша хэрэгээр хандаа гэжэ тэмдэглээд, энэ шухала хэрэгтэ саашадаа бодото хүтэлбэри үгэхыень ВЛКСМ-эй тэдэ айкомууд ба газарай таһагуудһаа эрилтэ хэбэ.

Түрүү плугшадай дүршэл

Дугарма Балжинова

★

ҮДЭР БҮРИ 1,30 ГЕКТАР ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ХАХАЛДАГ ЗАЛУУ ПЛУГШАНАЙ ДҮРШЭЛҺӨӨ

★ ★

Тарилгын хүдэлмэриие түсэблэжэ байхадаа колхозой правлени комсомол басаган Дугарма Балжиновае плугшан болгохоор хараалһан юм. Энээн тухай Дугармада мартын нэгэтэ дулаахан үдэр дуулдаа һэн. Тиихэдэ газаа хабарай түхэлтэй боложо хаа-хаанагүй саһан хайлажа байгаа бэлэй. Эгээл тэрэ үдэрһөө эхилжэ Балжинова болбол тарилгын үедэ хайшан гэжэ эрхимлэхэ тухайгаа бодожо захалба.

Нёдондоной хабарай тарилгын үедэ ямар дутуунуудай ушарһан ба даалгабаряа юундэ дүүргэдэггүй тухайгаа дотороо эли тодоор һанахадаа мүнөө иимэ эшхэбтэр ябадалые яабашье дабтахагүйб гэжэ эрид шиидэһэн байгаа.

Дайн сэрэгэй илалта түгэлдэрөөр дүүрэһэн түүхэтэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ муугаар хүдэлмэрилхэ гээшэ юунһээшье эшхэбтэр, юунһээшье гэмтэй ябадал байна гэжэ Дугарма дотороо ходо шэбшэдэг һэн. Хэрбээ муугаар хүдэлмэрилөө һаа, дайгаа даража, дархан солоёо нэрлүүлжэ ерэһэн нүхэдөө яажа сэхэ хараха биб гэһэн һанал тэрэнэй досооһоо гаранагүй. Тарилгын бэлэдхэлэй халуун үдэрнүүдтэ хүлөө-ажалай машина зэмсэгүүдэй заһабарилга ба мори унаагай хэр зэргээр бэлэдхэгдэжэ байһые Дугармаһаа үлүүгээр шалгадаг колхознигууд эндэ үгы шахуу байгаа. Колхозой кузница соо тэрэ үдэрнүүдтэ Дугарма ходо харагдадаг болоо һэн. Түмэршэ дархан Даши Цыремпилов гэгшын плугуудые заһабарилжа байхада тэрэнэй хажуугаар үргэлжэ эрьелдэжэ байдаг Дугарма басаган жэжэхэн дутуунуудые олоод лэ, тэрэниие усадхуулдаг байгаа.

Плугшадта мори унаа хубаагдажа захалаа. Тэрээн соогуур Дугармада туранхай морид дайралдаа һэн. Тиихэдэнь тушаажа абаһан моридоо һайжаруулхын тулада Дугарма онсо анхаралаа табижа, үдэр һүнигүй моридой байрада ошожо, тэдэнээ уһалдаг эдеэлүүлдэг байгаа. Колхозой ахалагша моришон Дугармагай туһаламжые ехэ дуратайгаар угтадаг һэн.

Дугармагай тушаажа абаһан морид хэдэн хоног үнгэрөөд байхада хараа байса һайжарба. Тиигэһээр байтарынь саг ошожо, газар гэдэжэ эхилээ. Колхозой үргэн ехэ тарялан дээгүүр хабарай полевой хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрбэ. Калининай нэрэмжэтэ колхозой тарялан дээгүүр хэдэн олон плугшад борнойшол тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ эхилжэ, үндэр ургасын түлөө бултадаа тэмсэжэ орoo...

Тэдэнэй дундаһаа Дугарма Балжинова тарилгын эхилһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо шалгарба. Поли дээрэ эхилжэ гараһан үдэртэнь Дугармагай морид ябажа үгэдэггүй, хажуу тээшээ буляалдадаг байгаа. Тиигэбэшье, Дугарма байгуулагдаһан нормоёо тэрэ үдэр дүүргээ һэн. Колхозой учётчик плугшадай элдүүрилһэн газарые хэмжэжэ, колхознигуудта соносхоходонь—түрүүшын үдэр Дугармаһаа ондоо нормоё дүүргэһэн хүн ехэ үсөөн байба. Хэһэн хүдэлмэриинь шанарые шалгаһан колхозой инспектор элдүүрилһэн газартань зэмэ олоогүй. Саашадаа ябаха бүрэе Дугармагай бүтээсэ дээшэлбэ. Тэрэ үедэ газархахалагшад—залуушуулай хэһэн республиканска социалистическэ мүрысөөн тухай мэдээсэл дуулдаһан байна. Тэрэнһээ хойшо Дугарма үшөө ехэ эршэтэйгээр хүдэлмэрилдэг боложо хамаг колхознигуудаа илаба.

Балжиновагай морид бэшэ моридһоо үлүү ехэ хүдэлмэри хэһэн болобошье, шадал шэнээгээр тэдэнһээ үлүү байдаг. Тиимэшье байхань гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, Дугарма тэдэнэй хойноһоо үдэр һүнигүй оролдосотой һайнаар харууһалжа, эдеэлхэ уһалхыень үргэлжэ өөрөө шалгадаг байгаа.

Дугарма Балжинова үглөөгүүр хамагһаа эртэ бодожо, харахан гэзэгэе гүрин, нюур гараа угаадаг, яаралгүйхэн сайладаг юм. Тиихэдэ газаа үүр һаяхан сайжа байдаг. Тэрэ үедэ эдеэлжэ ябаһан моридоо өөрөө асаржа, үшөө эдеэлүүлээд, ээлжээтэ хүдэлмэридөө гарадаг юм. Газар хахалжа ябахадаа моридоо хээрэ эдеэлүүлдэг ба ведрогоор уһа зөөжэ уһалдаг байна. Моридынь ехэ һайнаар хүдэлмэрилдэг ба эсэһэн сусаһан янзагүй байдаг. Дугарма моридые сохижо ба зандажа ябадаггүй, үргэлжэ энхэрэгээр хандадаг заншалтай. Газар хахалжа ябахадаа моридоо амаруулан аминь даруулха зуураа, анзаһа плугаа тооһо шоройһоонь арилган алгадгүй аршадаг.

Дугарма үдэртөө хоёр удаа моридоо эдеэлүүлдэг, өөрөө амардаг байна. Түрүүшынхидээ хоёр час соо, удаадахидаа нэгэ час соо забһарладаг юм. Энэ үедэ моридынь бэлшэжэ хүхэ ногоондо садатараа табяатай ябадаг, мүн Дугармашье өөрөө эдеэлһэнэй һүүлээр зали абажа үрьдэдэг байна. Тиихэ зуураа моридоошье амаруулжа, өөрөөшье амаржа полидоо дахяад гарахадаа нилээдгүй түргэн хүдэлмэрилдэг юм.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой олохон плугшад Дугармае хүсэжэ ядадаг. Тиин, тэдэнэр Дугармагай хүдэлмэриин дүршэлые халан абахын түлөө бултадаа оролдодог болонхой.

Хабарай тарилгын эхилһэнһээ хойшо байгуулагдаһан нормоёо дүүргэнгүй, нэгэшье удаа бусажа ерээгүй. Колхоздо байгуулагдаһан 0,80 гектарай орондо нүхэр Балжинова үдэр бүри эрхим шанартайгаар 1,30 га элдүүрилнэ. Тиигэжэ хабарай тарилгын үедэхи газар хахалагшад—залуушуулай хэһэн республиканска социалистическэ мүрысөөнэй эхилһэнһээ хойшо түрүү зэргэдэ ябана. ВЛКСМ-эй Обком ба БМАССР-эй Наркомземэй тогтоолоор Дугарма Балжинова ВЛКСМ-эй Обком ба БМАССР-эй Наркомземэй нэгэдэхи шагнал абаха кандидадта баталагданхай.

Газархахалагшад - залуушуулай хэһэн республиканска социалистическэ мүрысөөндэ Бичурын аймагай 400 гаран залуушуул хабаадалсана. Эдэнэрэй дундаһаа түрүү ажалаараа тусгаар шалгарһан Дугарма Балжинова нэгэдэхи һуури эзэлжэ ябадаг.

Сэрэг дайе илалта түгэлдэрөөр шиидхэлсэһэн баатар нүхэдэйнгөө эхэ нютагтаа, инаг нүхэдтөө бусажа ерэхэдэнь, Улаан Армиин агуу ехэ амжалтанууд тухай хөөрэхэдэнь, колхозно поли дээрэ шэн зоригтойгоор иигэжэ хүдэлмэрилөөбди гэжэ манай Дугарма хөөрэжэ үгэхэ. Тиихэдэнь дайсанаа даража ерэһэн нүхэднай Дугармада халуун зүрхэнэй баяр хүргэжэ, баруун гарынь шангаар адхаха байхэ.

О. ГОМБОЕВА.